

Kränkande behandling i förskola och skola

- en sammanfattning och analys ht-19

2020-02-11

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	4
2 Inledning	6
2.1 När ska en anmälan göras?	6
2.2 Kommungemensamma utvecklingsinsatser.....	7
3 Resultat	9
3.1 Antal anmälningar.....	9
3.1.1 Anmälningar per månad.....	10
3.1.2 Resultat för andra halvåret.....	10
3.1.3 Resultat på individnivå.....	11
4 Barn- och utbildningsförvaltningens kommentar.....	13
Bilaga 1. Begrepp och definitioner.....	16
Bilaga 2. Blankett för anmälan.....	17
Bilaga 3. Anmälningar till Skolinspektionen	18

1 Sammanfattning

I 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) föreskrivs att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla det till rektor. Rektorn ska i sin tur anmäla vidare till huvudmannen. Anmälningssplikten inträffar så fort personalen får kännedom om att ett barn eller en elev upplevt sig vara kränkt, vid signaler om kränkande behandling genom personalens observationer eller genom information från vårdnadshavare och andra.

Barn- och utbildningsförvaltningen har i uppdrag att två gånger per år sammanfatta och analysera anmälda kränkningar till huvudmannen från verksamheterna. Förvaltningen ska också se till att samtliga förskolor och skolor implementerar kommungemensamma riktlinjer och mallar samt ta fram en systematik kring ökad samverkan och insyn hos vårdnadshavare¹. Den här rapporten avser perioden juli till december 2019 inklusive några uppgifter för helåret.

Under 2019 har huvudmannen fått in 995 kränkingsanmälningar från verksamheterna. Det är en ökning med 200 procent jämfört med föregående år. 575 anmälningar avser höstterminen. Slutsatserna här nedan avser höstens resultat.

Huvudsakliga slutsatser

Antalet anmälningar ökar

Antalet ökade anmälningar beror delvis på att förvaltningen genomfört ett systematiskt kvalitetsarbete inom likabehandlingsområdet. Medvetenheten har ökat bland personalen om att kränkningar sker och vad skollagen ställer för krav på huvudmannen och dess verksamheter. Även Skolinspektionen ser att ”en ökad medvetenhet i samhället om möjligheten att kunna anmäla” ligger bakom ökningen av anmälningar som skett generellt i hela landet till myndigheten.

Anmälan per verksamhetsform varierar

Alla grundskolor har rapporterat kränkingsanmälan till huvudmannen. Det är en positiv utveckling jämfört med vårterminen då vissa skolor saknades i statistiken. En av 24 förskolor har gjort anmälan.

Fysisk kränkning är vanligast

I 21 procent av fallen har en elev utsatts för minst två typer av kränkningar. Mest förekommande är fysiska kränkningar (63 %), medan nätkränkningar är

---

¹ Sammanträde 2019-03-27 § 33, Dnr 2019/BUN 0003 009 och sammanträde 2019-09-25 § 90, Dnr 2019/BUN 0314

ovanligare (2 %). Att de flesta anmälningar rör fysiska kränkningar kan bero på att dessa är synligare och därför lättare att upptäcka.

Pojkar är överrepresenterade

Det är vanligare att de inkomna anmälningarna handlar om pojkar (62 %) än om flickor (36 %), vilket följer samma mönster som Skolinspektionens statistik för riket. Forskning visar att mobbning av pojkar oftare är fysisk och synlig, medan mobbning av flickor är social och dold (ex. utfrysning). Skolpersonal behöver vara medveten om könsskillnaderna för att upptäcka, åtgärda och förebygga förekomsten av all sorts kränkning.

Flest anmälningar rör F-3

Flest anmälningar avser årskurserna F-3 i grundskolan. Dels kan det bero på en högre personaltäthet, dels att verksamheten sträcker sig över en längre tid då den även omfattar fritidshem.

Digital e-tjänst har lanserats

Den 3 februari 2020 har förvaltningen lanserat en digital e-tjänst för anmälan av kränkande behandling. Tjänsten håller på att implementeras inom grundskolan och kommer därefter implementeras inom förskolan. Det digitala systemet kommer att ge ökade möjligheter till kvalitetssäkring av anmälningar och förbättrade möjligheter till analys.

Våren 2019 har grundskolan påbörjat implementering av kommungemensamma riktlinjer och mallar. En systematik kring ökad samverkan och insyn hos vårdnadshavare har skapats genom ett skolgemensamt årshjul för arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling.

Förvaltningens fortsatta arbete

Barn- och utbildningsnämnden har i nämndplan för 2020 identifierat risken ”Att inte i ett tidigt skede upptäcka barn och elever som känner sig otrygga”. Risken ska förebyggas genom ett systematiskt arbete utifrån plan mot diskriminering och kränkande behandling samt hälsosamtal med elever.

Under 2020 stärker förvaltningen förskolans likabehandlingsarbete genom att skapa en systematik i det förebyggande och främjande arbetet och implementera gemensamma och enhetliga rutiner vid kränkningsärenden. I grundskolan upprätthåller och stöder förvaltningen pågående implementering. Två gånger per läsår följer skolchef för grundskola upp arbetet kring likabehandling genom resultatdialoger med respektive rektor på enhetsnivå.

Årliga hälsosamtal genomförs i åk 2, 4 och 7 i enlighet med skollagen. Hälsosamtalen är ett sätt att fånga upp elever som inte mår bra och behöver stöd.

2 Inledning

Kränkande behandling är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden, utfrysning, hot eller slag och sparkar. Även elaka mejl eller kommentarer på internet eller via sms kan vara kränkande behandling.²

Enligt skollagen (2010:800) är en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn.³ Rektorn ska därefter anmäla detta till huvudmannen.

Barn- och utbildningsnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att sammanfatta och analysera anmälningar om kränkande behandling som gjorts till huvudmannen från verksamheterna⁴. Redovisning ska ske två gånger per år.

I samband med den första rapporteringen september 2019 fick barn- och utbildningsförvaltningen ett utvidgat uppdrag att:

- snarast tillse att samtliga förskolor och skolor tar del av, implementerar och arbetar efter de kommungemensamma riktlinjerna och mallar avseende likabehandlingsarbetet,
- ta fram en systematik kring ökad samverkan och insyn hos vårdnadshavare kring skolans likabehandlingsarbete.⁵

Den här rapporten som är den andra i ordningen avser perioden 1 juli – 31 december 2019 inklusive några uppgifter för helåret.

2.1 När ska en anmälan göras?

Anmälningsplikten inträffar så fort personalen får kännedom om att ett barn eller en elev upplevt sig vara kränkt. Ansvaret gäller även vid signaler om kränkningar genom personalens observationer eller via information från vårdnadshavare och andra. Det krävs alltså inte att barnet eller eleven uttalat att hen har upplevt sig kränkt för att personal ska agera. Verksamheten ska inte heller göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan de gör anmälan till huvudman. Anmälan ska göras skyndsamt.

Det spelar ingen roll vem som har utsatt barnet eller eleven för kränkning. Det kan gälla kränkningar mellan barn/elever eller mellan vuxen och elev. Ansvaret

---

² Skollag (2010:800) samt skolverket.se, hämtad 30 december 2019

³ 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)

⁴ Den kommunala verksamheten består av 13 skolor och 24 förskolor.

⁵ Sammanträde 2019-03-27 § 33, Dnr 2019/BUN 0003 009 och sammanträde 2019-09-25 § 90, Dnr 2019/BUN 0314

omfattar även det som händer på fritiden om det har samband med verksamheten.

Anmälningssplikten tillämpas på motsvarande sätt om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på sätt som avses i diskrimineringslagen.⁶

Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.⁷

Huvudmannen har delegerat till rektor att genomföra en utredning, samt i förekommande fall vidta åtgärder, vid signaler om kränkande behandling i samband med verksamheten. Vidtagna åtgärder ska därefter följas upp och utvärderas.⁸

Anmälningförfarandet digitaliseras

Den 3 februari 2020 lanserade förvaltningen en digital e-tjänst för anmälan av kränkande behandling. Tjänsten håller på att implementeras inom grundskolan och kommer därefter att implementeras inom förskolan. E-tjänsten ersätter den tidigare pappersblanketten.

Anmälan till huvudman sker per automatik så fort rektor läst och signerat anmälan. Det underlättar en skyndsamt hantering av ärendet i enlighet med lagen. Varje enhet kommer också kunna ta ut enhetsspecifik statistik över anmälda kränkningar. Det digitala systemet kommer att ge ökade möjligheter till kvalitetssäkring av anmälningar och förbättrade möjligheter till analys.

2.2 Kommungemensamma utvecklingsinsatser

Hösten 2018 inledde förvaltningen ett utvecklingsarbete inom likabehandlingsområdet. Arbetet genomfördes med stöd av en konsult. Syftet var att få till ett kommundemensamt arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Gemensamma mallar och riktlinjer har tagits fram och det har skapats en systematik i arbetet mot kränkande behandling och det förebyggande och främjande arbetet.

En verktygslåda har byggts upp där all information som rör förskolornas och skolornas likabehandlingsarbete finns samlad⁹. Hemsidan ger stöd och information om hur enheterna kan arbeta med värdegrundsuppdraget, hur

---

⁶ 6 kap. 10 § andra stycket skollagen (2010:800)

⁷ 6 kap. 10 § skollagen (2010:800)

⁸ Tyresö kommun (2019). *Barn- och utbildningsnämndens delegationsordning*. Dnr 2018/BUN 0113

⁹ Verktygslåda <https://sites.google.com/utb.tyreso.se/tyresokommunlikabehandling/startside>

lagstiftningen ser ut och hur man kan arbeta främjande och förebyggande mot kränkande behandling. Här finns också kommungemensamma mallar, e-tjänst för anmälan samt rutiner för kränkande behandling. Genom en gemensam hemsida är det lättare att skapa likvärdighet för kommunens förskolor och skolor.

Våren 2019 har verksamhetsområde 2 Grundskola gått från utvecklingsfas till implementeringsfas. En samordnare för likabehandlingsarbetet har tillsatts och en styrgrupp har bildats. Styrgruppen träffas två gånger per termin. Den stöder och följer upp skolornas likabehandlingsarbete. Två gånger per termin arrangeras också dagnader (sammankomster) med representanter från varje grundskola (en skolledare, en fritidshemsrepresentant och en representant från likabehandlingsgruppen, LBG). Dagnaderna syftar till att mötas för att tillsammans diskutera hur arbetet fungerar på skolorna, utbyta kunskap och erfarenheter, diskutera och finna gemensamma lösningar på uppkomna frågor.

Alla verksamheter som lyder under skollagen måste varje år göra en plan mot kränkande behandling. Alla kommunala förskolor och grundskolor i Tyresö har en plan mot kränkande behandling. Förskolan behöver kvalitetssäkra sina planer så att de följer den kommungemensamma mallen.¹⁰

Samordnaren för likabehandlingsarbetet upplever att skolorna till stora delar implementerat och använder sig av gemensamma rutiner och mallar. Samordnaren betonar att likabehandlingsarbetet är ett komplext och omfattande område som kräver ett långsiktigt arbete. Implementeringen fortsätter under läsåret 20/21.

Förskolan inleder en liknande satsning inom likabehandlingsområdet under vårterminen 2020. Ett första uppstartsmöte med samtliga rektorer har genomförts i februari.

Information till vårdnadshavare och elever/barn

Skolornas plan mot kränkande behandling presenteras för vårdnadshavare i september genom t.ex. föräldramöten. Den ska också publiceras och vara tillgänglig för vårdnadshavare i Vklass. Planen kommuniceras med elever i augusti, vid detta tillfälle går pedagogerna igenom planen, begrepp, diskrimineringsgrunderna och rutiner vid kränkande behandling.¹¹

På förskolan informeras vårdnadshavare om planen mot kränkande behandling och var den finns på föräldramöten och utvecklingssamtal.

---

¹⁰ Källa: uppföljningssystemet Bestyr, hämtad 2020-02-10

¹¹ Årshjul https://drive.google.com/file/d/1RWKT8BRzXrsEn5EOK0CmVYs_fNufAwFY/view

3 Resultat

Statistiken över anmälda kränkningar omfattar alla händelser som verksamheterna anmält till huvudmannen. En anmälan är inte liktydig med en händelse. En händelse med flera kränkta elever kan antingen rapporteras som en anmälan eller en anmälan per kränkt elev. Statistiken avser både elever i skolan och barn i förskolan. Båda målgrupperna benämns elev i detta avsnitt. En bilaga med en begrepp- och definitionslista finns i slutet av rapporten.

Förvaltningen konstaterar att kvalitén på inkomna anmälningar är ojämn. Orsaken är flera. Bland annat är inkomna anmälningar ofullständigt ifyllda, anmälningsblanketten brister i utformningen och en del anmälare använder andra blanketter än den kommungemensamma.

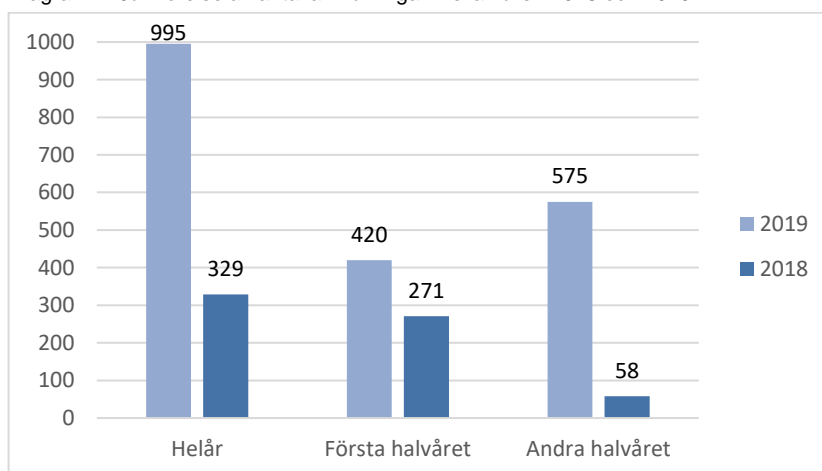
Förvaltningen har lagt ner ett omfattande arbete för att komplettera luckor och korrigera uppenbara fel i inrapporterade anmälningar. Den manuella hanteringen och eventuella feltolkningar ökar risken för fel i resultatsammanställningen. Resultatet ska därför tolkas med viss försiktighet.

Införandet av den digitala e-tjänsten kommer bidra till en mer enhetlig och heltäckande inrapportering framöver och kvalitetshöjning av statistiken.

3.1 Antal anmälningar

Under 2019 har det kommit in 995¹² anmälningar om kränkande behandling till huvudmannen. Det är en ökning med cirka 200 procent jämfört med motsvarande period 2018.

Diagram 1. Jämförelse av antal anmälningar mellan åren 2018 och 2019

Under samma tidsperiod har Skolinspektionen fått in eller fattat beslut om tretton anmälningar om kränkande behandling rörande kommunal

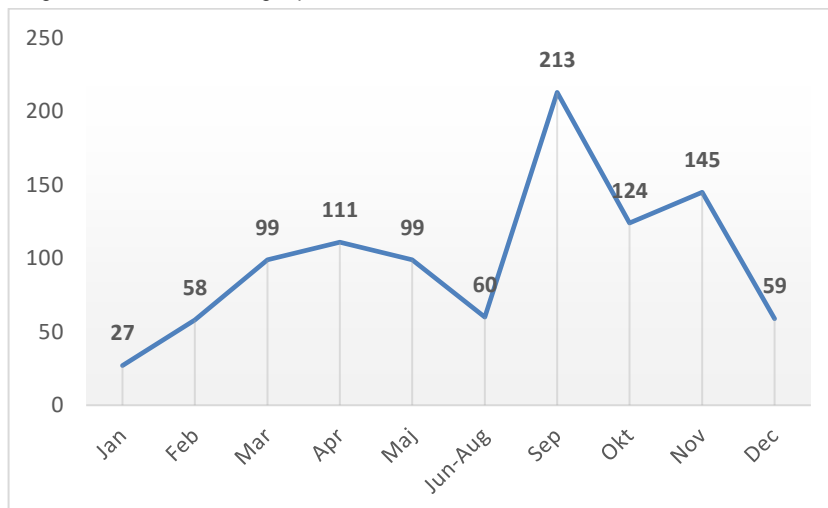
¹² Dubletter och anmälan som avser pedagog som kränkts är borträknade.

skola/förskola i Tyresö. En förteckning över anmälningarna finns i bilaga 3. Statistiken är hämtad från Skolinspektionens webbplats och är enligt uppgift preliminär.

3.1.1 Anmälningar per månad

I genomsnitt har verksamheterna anmält 83 kränkningar per månad under 2019. Flest anmälningar, 213 stycken, avser kränkning under september månad.

Diagram 2. Antal anmälningar per månad under 2019

3.1.2 Resultat för andra halvåret

Resultatredovisningen hädanefter avser perioden juli till december 2019. Under perioden har 575 anmälningar kommit in om kränkande behandling. Det är en ökning med 37 procent jämfört med årets första halvår.

Samtliga anmälningar utom en rör grundskolan (inkl. grundsärskola). Alla 13 kommunala grundskolor har lämnat in anmälningar. Spridningen i antal inkomna anmälningar mellan skolor varierar från 2 till 158. Av 24 kommunala förskolor har en gjort anmälan till huvudman.

Tabell 1. Antal anmälningar per verksamhet

Verksamhet (i stigande ordning)	Antal anmälningar
Sofieberg förskola, Stimmet skola, Tyresö skola, Dalskolan, Sofiebergsskola	1 – 10
Hanvikens skola, Bergfotens skola, Nyboda skola, Fårdala skola, Kumla skola	11 – 40
Njupkärrs skola, Fornuddens skola, Strandskolan, Krusboda skola	70 – 160
Pusslet, Gunghästen, Skrindan, Kumla, Speldosan, Teddybjörnen, Ballongen, Dalstugan, Bergfotens förskola, Njupkärrs förskola, Farmarstugan, Kardemumman, Loket, Ringen, Båten, Sagan, Stimmets förskola, Strandpärlan, Slottsvillan, Tyresö förskola, Fornuddens förskola, Rotvik, Cassiopeja	0

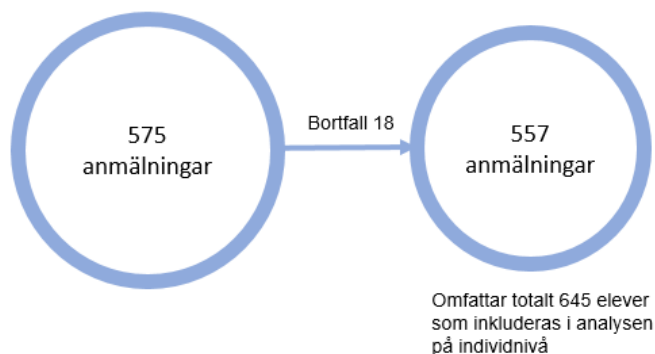
Sju anmälningar innehåller uppgifter om att en elev blivit utsatt för kränkande behandling av pedagog eller annan vuxen. Sannolikt finns här ett mörkertal eftersom anmälningsblanketten inte kräver att anmälaren specificerar om det är en vuxen eller elev som kränkt.

En betydande del av anmälningarna saknar uppgift om tidpunkt för kränkningen (68 procent). Orsaken är att fält för tidpunkt saknas i anmälningsblanketten. Det går därför inte att med säkerhet uttala sig om förhållandet mellan antal kränkningar på förskoletid/skoltid respektive fritidshemstid och fritid.

3.1.3 Resultat på individnivå

Av de 575 anmälningar som inkom under andra halvåret 2019, går det i 18 fall inte att identifiera vem eller hur många elever som blivit kränkta. De kvarstående 557 anmälningarna som är kompletta ligger till grund för nedanstående analys på individnivå.

Figur 1. Antal kompletta anmälningar efter bortfall, juli-dec 2019

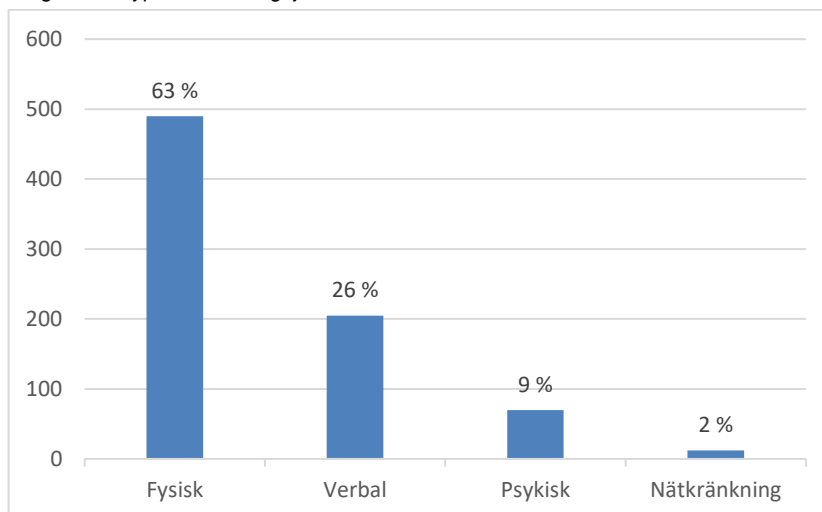
Typ av kränkning¹³

För 636 elever framgår det av anmälan vilken eller vilka typer av kränkningar de utsatts för. Sammanlagt rör det sig om 777 olika kränkningar. En elev kan alltså ha blivit utsatt för mer än en kränkning vid samma tillfälle, exempelvis både verbalt och fysiskt. I 21 procent av fallen har eleven utsatts för minst två typer av kränkningar.

Majoriteten av de inkomna anmälningarna handlar om fysiska kränkningar. Därefter kommer verbala och därefter psykiska kränkningar. Få anmälningar rör nätkränkningar. Mönstret är detsamma oavsett kön.

Barn- och utbildningsförvaltningen har utifrån anmälares beskrivning av händelsen tolkat förekomsten av olika typer av kränkningar. Skillnaden mellan verbal och psykisk kränkning är emellanåt hårfin, vilket läsaren ska ha i åtanke.

Diagram 3. Typ av kränkning, juli – dec 2019

Anmälan efter kön

Majoriteten av anmälningarna rör pojkar som utsatts för kränkande behandling (62 %). Motsvarande siffra för flickor är 36 procent. Två procent av anmälningarna saknar uppgift om kön. Resultaten överensstämmer med Skolinspektionens statistik över anmälningsärenden för riket.¹⁴

Anmälan efter årskurs

Grundskolan står för majoriteten av anmälningarna. Övervägande del anmälningar rör årskurserna F-3 (59 %). Därefter elever åk 4-9 (30 %) och därefter åk 7-9 (11 %). I två fall saknas uppgift om årskurs.

¹³ Se bilaga 1 för definition.

¹⁴ Skolinspektionen.se, *Anmälningar och beslut första halvåret 2019*, hämtad 2020-01-23 från <https://www.skolinspektionen.se/sv/Statistik/Statistik-om-anmalningar/anmalningar-och-beslut-forsta-halvaret-2019/>

4 Barn- och utbildningsförvaltningens kommentar

Följande analys baseras på statistiken över anmälda kränkningar. Den är framtagen tillsammans med representanter från grundskola samt skolcheferna för grundskola och förskola¹⁵.

Antalet anmälningar ökar

Ökningen av antalet anmälningar rör nästan uteslutande grundskolan. Verksamhetsområdet har aktivt arbetat med att systematisera, likrikta och implementera arbetet med kränkande behandling. Sannolikt kan en ökad medvetenhet om vilka skyldigheter personal har att anmäla om en elev utsätts för kränkande behandling förklara delar av ökningen. Alla grundskolor finns nu också representerade i statistiken, vilket inte var fallet vid förra analysen.

Spridningen i antal inkomna anmälningar mellan skolor är stor och varierar från 2 till 158. Det kan finnas olika skäl till detta. Det kan exempelvis bero på olika syn på vad som ska klassificeras som kränkning, varierande kompetens hos personal alternativt ett gott förebyggande arbete mot kränkningar och diskriminering.

En anmälan avser förskolan

Förskolan har inte gjort samma utvecklingsresa kring kränkande behandling och likabehandlingsarbetet som grundskolan. Det kan vara en anledning till att anmälningar knappt rapporterats till huvudman. Ett annat skäl kan vara att gränsen mellan vad som utgör kränkande behandling och vad som bedöms ligga inom ramen för pedagogernas tillsyn kan upplevas hårfin. I förskolan handlar mycket om att lära barnen rätt och fel. Vidare handlar det om frågan huruvida små barn faktiskt kan uppleva sig kränkta och uttrycka detta. En annan aspekt i sammanhanget är dilemman med att ange en kollega för kränkande behandling. Mönstret med få antal anmälningar är detsamma för åtskilliga kommuner¹⁶.

Även om förskolan behöver intensifiera arbetet inom likabehandlingsområdet ska det påminnas att resultatet från elev- och föräldraenkäten visar en stabilt hög och ökande upplevd trygghetsnivå inom förskolan. 96 procent av de svarande vårdnadshavarna upplever sitt barn som tryggt i förskolan.¹⁷

---

¹⁵ Dugnad 28 januari 2020 med skolledare, fritidshemspersonal och LGB-representant samt möte 30 januari 2020 med skolcheferna.

¹⁶ Ka.se, *Få anmäler när barn kränks*, hämtad 2020-02-06 från <https://ka.se/2019/02/19/fa-anmaler-nar-barn-kranks/>

¹⁷ Tyresö kommun (2019). *Elev- och föräldraenkäten 2019 - Trender och utveckling över tid*. Diarienummer: 2019/BUN 0219

Fysiska kränkningar är vanligast

Att de flesta anmälningar rör fysiska kränkningar kan bero på att dessa är synligare än andra typer av kränkningar och därför lättare att upptäcka. Minst förekommande är anmälan om nätkränkningar, 12 till antal (2 %). I dagens uppkopplade värld kan antalet tyckas vara lågt. Det beror troligen på svårigheten för verksamheterna att fånga upp denna typ av kränkning. Sådana kränkningar sker på internet och över sociala medier och ofta utanför skoltid. Det kan också finnas oklarheter bland personal kring skolans ansvar för kränkningar som sker på fritiden.

Friends nätrapport 2017 (som bygger på 1001 intervjuer gjorda av Sifo med barn mellan 10 och 16 år) visar att var tredje ung har blivit utsatt för nätkränkningar. Det är vanligare att flickor och äldre ungdomar kränkts. I rapporten förklaras att ålderskillnaden kan hänga ihop med att unga i åldersgrupperna 13-16 år spenderar mer tid på internet och sociala medier än de i åldersgruppen 9-12, vilket undersökningar av Statens medieråd visat.

Diskrimineringsperspektivet är vanligare vid nätkränkningar än annan form av kränkning. Det handlar exempelvis om språk, kön, etnicitet och religion eller religiös tillhörighet.

Pojkar är överrepresenterade

Sex av tio elever som utsatts för kränkning är pojkar enligt inrapporterade anmälningar. Forskning visar att mobbning av pojkar oftare är fysisk och mobbning av flickor oftare är social ex. utfrysning. Gun-Marie Frånberg, professor i pedagogiskt arbete vid Umeå universitet, menar att ”eftersom social mobbning är svårare att upptäcka har det bidragit till att flickors problem inte uppmärksammas på samma sätt som pojkarnas.”¹⁸

Mot bakgrund av ovanstående finns troligtvis en underrapportering av anmälda kränkningar som rör flickor. Skolpersonalen behöver vara uppmärksamma på könsskillnaderna för att bättre kunna upptäcka, anmäla och motverka alla former av kränkningar i elevernas skolmiljö och dess närhet.

Flest anmälningar rör åk F-3

Skolrepresentanterna menar att fler pedagoger arbetar runt de yngre eleverna vilket bidrar till fler upptäckter av kränkningar. Verksamheten pågår också under en längre tid jämfört med övriga årskurser då den i de allra flesta fall innefattar heldagsomsorg (fritidshem). De menar också att det kan vara svårare att upptäcka kränkningar i de högre årskurserna, erfarenheten är att äldre elever bagatelliserar kränkningar.

---

¹⁸ Frånberg, Gun-Marie. *Flickor, pojkar och kränkningar*. I *Kränkningar i skolan – analyser av problem och lösningar*, Skolverket 2013.

Gränsdragningsproblematik

Förvaltningen har kommundemensamma riktlinjer och rutiner kring anmälan av kränkande behandling och trakasserier. Trots detta råder en viss osäkerhet bland personal om när de ska göra en anmälan till huvudmannen. Att vidta åtgärder när en elev själv upplever sig vara kränkt är självklart. Svårighet uppstår i situationer när eleverna själva inte betecknar händelserna som kränkning. Vem avgör var gränsen går för kränkning? Ska händelsen anmälas utan elevens samtycke? En svensk forskningsöversikt från Diskrimineringsombudsmannen pekar till exempel på att sexuella trakasserier ofta normaliseras och blir en del av elevernas vardag¹⁹. Enligt skollagens förarbeten har skolan en långtgående handlingsplikt redan när personalen får kännedom om att en elev känner sig kränkt, genom att det påtalas eller på annat sätt uppmärksammas. Det krävs inte att faktiska kränkningar har konstaterats för att personalen ska bli skyldig att agera.²⁰

Förvaltningens fortsatta arbete

Barn- och utbildningsnämnden har i nämndplan för 2020 identifierat risken ”Att inte i ett tidigt skede upptäcka barn och elever som känner sig otrygga”. Risken ska förebyggas genom ett systematiskt arbete utifrån plan mot diskriminering och kränkande behandling samt hälsosamtal med elever.²¹

Under 2020 stärker förvaltningen förskolans likabehandlingsarbete genom att skapa en systematik i det förebyggande och främjande arbetet och implementera gemensamma och enhetliga rutiner vid kränkingsärenden. I grundskolan upprätthåller och stöder förvaltningen den pågående implementeringen. Två gånger per läsår följer skolchefen för grundskola upp arbetet kring likabehandling genom resultatdialoger med respektive rektor på enhetsnivå. Årliga hälsosamtal genomförs i åk 2, 4 och 7 i enlighet med skollagen. Hälsosamtalen är ett sätt att fånga upp elever som inte mår bra och behöver stöd. Nytt för 2020 är att samtalen följs upp i journalsystemet PMO (Profdoc Medical Office, system för offentlig och privat öppenvård). Det gör det möjligt att följa hur elever mår över tid och göra jämförelse mellan skolor. Resultatet kan sedan ligga till grund för riktade insatser och kunskap- och erfarenhetsutbyte mellan skolor.

---

¹⁹ Diskrimineringsombudsmannen (2012). *Forskningsöversikt om trakasserier i arbetsliv och utbildning*.

²⁰ Prop. 2005/06:38.

²¹ Tyresö kommun (2019). *Nämndplan 2020 Barn- och utbildningsnämnden*. Dnr 2019/BUN 0326

Bilaga 1. Begrepp och definitioner

• Typ av kränkning

- Fysisk kränkning är till exempel slag, sparkar, knuffar.
- Psykisk kränkning är till exempel utfrysning, blickar.
- Verbal/skriftlig kränkning är till exempel nedsättande kommentarer.
- Nätkränkning är till exempel kränkningar på internet, sociala medier, sms, e-post.

• **Kränkande behandling** är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen. (6 kap. 3 § skollagen)

• **Diskriminering och trakasserier** är ett uppträdande som missgynnar eller kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskriminering förutsätter ett maktövertag hos den som diskriminerar – alltså kan lärare diskriminera elever, men inte tvärtom. När det inte finns någon maktobalans mellan de som är inblandade klassas handlingen istället som trakasserier. (1 kap. 4 § diskrimineringslagen)

• **Mobbing** är när ett barn eller en elev blir utsatt för kränkande behandling eller trakasserier vid upprepade tillfällen. Mobbing är inte ett begrepp som används i skollagen. (Skolverkets webbplats, 2020-01-24).

• **Likabehandling** innebär att alla barn och elever ska behandlas utifrån sina förutsättningar så att de får lika rättigheter och möjligheter. Arbetet för likabehandling är en del av skolans värdegrundsarbete som handlar om att aktivt främja alla elevers lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

Bilaga 2. Blankett för anmälan

Anmälan om kränkande behandling, skola

OM en elev har utsatts för kränkande behandling ska detta anmälas till huvudmannen (förvaltningen). (Skollagen 6 kap. 10 §)

Anmälares namn:	Datum för anmälan samt skola:
Elev som har blivit kränkt:	Arbetslag:
Vem/vilka är det som har kränkt:	Ev. arbetslag:
Beskrivning av vad som har hänt:	Åtgärder:
Kontakter med vårdnadshavare:	Uppföljning:
Anmälan har sänts till huvudman:	Ansvarig rektor/biträdande rektor:
Datum:	Namnförtydligande:

Bilaga 3. Anmälningar till Skolinspektionen

Verksamhetsform: Grundskola, grundsärskola och förskola

Besluts- eller registreringsår: 2019 Anmälningar: Alla Lägeskommun: Tyresö

Grund för utredning: Kränkande behandling

Lägeskommun	Skola	Diariennr	Verks.form	Reg.datum	Besl.datum	Status	Grund för utredning	Beslutstyp	Kritik	Bedömning
Tyresö	Fornuddens skola	2019:1992	Gr	2019-03-05	2019-07-04	Beslutad	Elev - Elev	Beslut efter prövning	Ja	Föreläggande
Tyresö	Fornuddens skola	2019:7509	Gr	2019-09-23	2019-10-07	Beslutad	Elev - Elev	Uppföljning	Nej	Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder
Tyresö	Hanvikens skola	2019:4299	Gr	2019-05-10	2019-06-05	Beslutad	Elev - Elev	Beslut att inte utreda (avskrivning)	-	För vaga uppgifter
Tyresö	Kumla skola	2019:9156	Gr	2019-11-12		Pågående	Elev - Elev		-	
Tyresö	Nyboda skola	2019:4199	Gr	2019-05-08	2019-06-04	Beslutad	Elev - Elev	Beslut att inte utreda (avskrivning)	-	För vaga uppgifter
Tyresö	Nyboda skola	2019:7779	Grsär	2019-09-30		Pågående	Elev - Elev		-	
Tyresö	Krusboda skola	2018:4566	Gr	2018-05-14	2019-02-28	Beslutad	Personal - Elev	Skadeståndsprövning	-	Förutsättningar för skadestånd föreligger
Tyresö	Krusboda skola	2018:5852	Gr	2018-06-22	2019-03-06	Beslutad	Personal - Elev	Beslut efter prövning	Ja	Föreläggande
Tyresö	Krusboda skola	2019:4222	Gr	2019-05-08	2019-05-13	Beslutad	Personal - Elev	Uppföljning	Nej	Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder
Tyresö	Nyboda skola	2019:10554	Gr	2019-12-27	2020-01-22	Beslutad	Personal - Elev	Beslut efter prövning	Nej	Det som anmäls är inte kränkande behandling enligt skollagen
Tyresö	Strandskolan	2019:7775	Gr	2019-09-30	2019-11-28	Beslutad	Personal - Elev	Beslut att inte utreda (avskrivning)	-	Anmälaren har tagit tillbaka anmälan
Tyresö	Kommunnivå	2018:8511	Gr	2018-10-02	2019-03-28	Beslutad	Personal - Elev	Beslut efter prövning	Nej	Inte visat att huvudmannen brutit mot bestämmelserna
Tyresö	Kommunnivå	2019:5192	Förskola	2019-06-10	2019-06-17	Beslutad	Personal - Elev	Beslut att inte utreda (avskrivning)	-	För vaga uppgifter

Antal anmälningar: 13